

פרי קודש היולולים

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' מנחם משה
ב"ר דוב גנץ ז"ל,
נר"נ לרבינו הגה"ק זצ"ל
נלב"ע י"ג מנחם אב
תשנ"ב
תנצב"ה

פר' ואתחנן - נחמו תשפ"ג

מתורתו ומורשתו של רבינו הגה"ק הילל זצ"ל
אבדק"ק סאסרעגען

בס"ד, (שנה ב') גליון מס' 73

פרשת ואתחנן

התפילה צריכה שתהי' עבור כבוד שמים

וְאֶתְחַנֵּן אֶל ד' בְּעֵת הַהֵיאָלָאמֵר. ד' אֱלֹקִים וְגו'

(דברים ג, כג-כד)

שתהא על ענייני רוחניות.

ועל דרך זה אפשר לפרש הכתוב כאן. "ואתחנן אל ד'", כלומר אני מבקש מאת ד', שכשאהי' "בעת ההיא" והיינו כאשר אעמוד בתפילה לפניו, "לאמר ד' אלקים", תהא תפילתי על ענייני ד' אלקים, והיינו צער השכינה וכבוד שמים. (ח"ב קמז)

איתא בספה"ק, שעל האיש המשכיל להתפלל תמיד בעבור שמו ית', וגם כשיש לו איזה צער גשמי עיקר תפילתו תהי' על צער השכינה וכבוד שמים, ועל החסרון בעבודת ד' שיש לו עקב צערו הגשמי.

וכן דוד המלך התפלל (תהילים כז, ד), "אחת שאלתי מאת ד' אותה אבקש וגו'", ואין זה כפל לשון, אלא הכוונה שהתפלל על תפילתו

גם מי שמבין את מעמי המצוות צריך לקיימם כאילו הם חוקים בלי מעם

רְאֵה לַמִּדְתֵי אֲתָתְכֶם חֻקִים וּמִשְׁפָּטִים וְגו'. וְשִׁמְרָתֶם וְעִשִׂיתֶם כִּי הִיא חֻקְמִתְכֶם וּבִינְתְכֶם לְעֵינֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן אֵת כָּל הַחֻקִים הָאֵלֶּה וְאָמְרוּ רַק עִם חֲכָם וְנִבּוֹן הַגּוֹי הַגָּדוֹל הַזֶּה

(דברים ד, ה-ו)

וכדו'. ולכן אחרי כל מה שהאדם למד ויודע, הוא צריך לקיים את המצוות כחוק וכגזירת מלך.

יש לדקדק, שפתח ב"חוקים ומשפטים" וסיים "אשר ישמעון את 'החוקים' האלה" ואילו 'משפטים' לא אמר.

וזהו הרמז בדברי משה רבינו ע"ה לבני ישראל - אף שלימדתי אתכם "חוקים ומשפטים", כלומר שביארתי לכם את טעמי ה"חוקים" שנאמרו בלא טעם, עד שנעשו ל"משפטים" שיש להם טעם, מכל מקום, "ושמרתם ועשיתם", כלומר עליכם להישמר ולהיזהר לקיימם ולעשותם כחוק. וזהו שהעמים משבחים את ישראל על חכמתם ובינתם בכך "אשר ישמעון את החוקים", שישאל מקיימים הכל תמיד כחוק, ואינם משנים דבר מהמצוות מתוך חשבונות וטעמים, על כן הם אומרים עליהם "רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה". (ח"ב עא)

ונראה לפרש דהנה יודע (רמב"ם סוף הל' מעילה וסוף הל' תמורה), דהגם שאנו מצווים לקיים את מצוות ד' מצד גזירת המלך כחוק, מכל מקום מצוה עלינו לחקור וללמוד ולדעת את טעמיהן, כי אינו דומה מי שמבין ויודע טעמי המצוה - שעושה אותה באהבה ובשמחה - למי שלא הבין טעמי.

אך מאידך גיסא, אם יודעים את טעמי המצוות עלולים להיכשל בחשבונות, שזו מצוה חשובה יותר וזו פחות, או במחשבה כי מצוה פלונית אינה שייכת עבורו, או שכיום אין צורך לקיים מצוה אלמונית

שבת נחמו

התוכחה בתחילתה קשה ובאחרייתה מתוקה

וַיְהִי דְבַר ד' אֵלַי לֵאמֹר מָה אַתָּה רֹאֶה יְרַמְיָהוּ וְאָמַר מִקֵּל שְׂקָד אֲנִי רֹאֶה וְגו'

(ירמ"א, יא)

ודבר זה נרמז לירמ' הנביא במראה נבואתו, שנביאי השקר הם כמו השקדים המרים, שבתחילה דבריהם מתוקים אבל לבסוף אחריתם מרה. ואילו נביאי האמת, בתחילה דברי תוכחתם קשים לשומעים, והם כשקדים המתוקים שבתחילתם הם מרים, אך אחריתם טובה ומתוקה, כי לשומעים להם ינעם ותבוא עליהם ברכת טוב.

(ח"ב קכז)

נראה לפרש הטעם שהראהו מקל של עץ שקד דווקא, דהנה איתא בגמ' (חולין כה, ב, וע"ע במפרשי המשנה לחולין א, 1), שיש שקדים מרים ויש שקדים מתוקים. ודרך השקדים המרים, שבתחילה אינם מרים כל כך והם ראויים לאכילה, ורק לבסוף כשמבשילים נעשים מרים ואינם ראויים לאכילה. ולעומתם השקדים המתוקים טבעם להיפך, שבתחילה אינם ראויים לאכילה ורק לבסוף מבשילים ונעשים ראויים לאכילה, עיי"ש.

"...ואולי אם המצא תמצא איזה דברי אגדה אשר ראוי לאמרם בשבילי, אולי אבנה גם אני בעבורכם..." (שם בהקדמה)

"וזאת באתי לרשום איזה ליקוטים למען ירוץ הקורא, ולאמר בשבילי איזה דבר בכל שבוע..." (קודש היולולים ח"א עמ' ז')

דברי התענוגים

מאת רבינו בנימין וואלף בן רבינו יואל זצ"ל רייכלס אב"ד שאפי, מח"ס "דברי התענוגים"
חותנו של רבינו הגה"ק הילל הזקן זצ"ל אב"ד אייבשיץ

ביאור בסוגיא דנשים פטורות מן התפלין

'וקשרתם לאות על ירך והיו לטוטפות בין עיניך וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך' (דברים ו, ח)

ואדוני מו"ח הגאון [רבי בנימין וואלף רייכלס] זצ"ל תירץ את קושיית
תוס', דאין לומר שהמשנה הוצרכה לפטור נשים מתפלין כדי לאפוקי
מר"מ, כי ממילא פשוט דתנא של המשנה אינו סובר כר"מ.

שהרי על מה ששינוי נשים חייבות במזוזה, הקשו בגמ',
ובמזוזה פשיטא. כלומר, שהתנא לא היה שונה דבר שהוא פשוט
בתכלית, ללא שום חידוש. ותירצו, מהו דתימא הואיל ואיתקש
לתלמוד תורה, קמ"ל. ואם התנא היה סובר כר"מ, שנשים חייבות
בתפלין, לא היה צריך לשנות שהן חייבות במזוזה. דמהיכי תיתי
להקיש מזוזה לתלמוד תורה כדי לפטור נשים, הרי בפרשה ראשונה
של ק"ש נכתבה מזוזה בסמוך למצות תפלין, ולר"מ נשים חייבות
בתפלין. והכלל הוא, שכשיש אפשרות להקיש לקולא או לחומרא,
לחומרא מקשינן, ולא היינו מקישים מזוזה לת"ת, אלא לתפלין כדי
לחייבם. ומהא דקתני שנשים חייבות במזוזה, ומתירין הגמרא,
שהיתה הו"א לפטור נשים ממזוזה, אם כן ברור שהמשנה אינה כר"מ.

וכיון דלא ס"ל כר"מ, ותפלין היא מ"ע שהזמן גרמא, על כן
הקשו, פשיטא שנשים פטורות מתפלין. ותירצו משום דאיתקש
למזוזה, כלומר שאף למ"ד דתפלין זמן גרמא היא, הו"א דנשים
חייבות משום דאיתקש למזוזה, קמ"ל. וקל להבין.

(מרפא לנפש דף 10 ע"ב)

שנינו במסכת ברכות (דף כ:), נשים ועבדים וקטנים פטורים
מקריאת שמע ומן התפלין, וחייבין בתפילה ובמזוזה ובברכת המזון.
ובגמרא, ומן התפלין פשיטא - שנשים פטורות, שהרי הן מצות עשה שהזמן
גרמא, מהו דתימא הואיל ואיתקש למזוזה - שתפלין נכתבו בפסוק יחד
עם מצות מזוזה, ובמזוזה נשים חייבות, והוי אמינא שגם בתפלין יתחייבו,
קמשמע לן וכו'. ובמזוזה פשיטא - שנשים חייבות, שהרי היא מצות עשה
שלא הזמן גרמא, מהו דתימא הואיל ואיתקש לתלמוד תורה - שבפרשת
'והיה אם שמוע' נזכרה מצות מזוזה בסמוך ל'ולמדתם אותם את בניכם' וגו', ובת"ת
נשים פטורות, והוי אמינא שגם ממזוזה יפטרו, קמשמע לן.

והנה איתא במסכת עירובין (דף צו:), דרבי מאיר ורבי יהודה
תרווייהו סברי דנשים חייבות בתפלין, דלאו זמן גרמא הוא, כי
לשיטתם שבת זמן תפלין הוא [וכן לילה זמן תפלין הוא]. והקשו שם
התוס' (ד"ה לא ס"ד), א"כ מאי קפריך בגמרא במסכת ברכות על
המשנה הנ"ל, ומן התפלין פשיטא - שנשים פטורות. הרי הוצרכו
לכתוב במשנה שנשים פטורות מתפלין, כדי לאפוקי משיטת ר"מ ור'
יהודה שמחייבים נשים בתפלין, ומדוע פשיטא שפטורות. ותירצו
התוס', שקושיית הגמרא, פשיטא, היא רק לפי המ"ד שתפלין הן
מצוה שזמן גרמא, לפי שיטה זו הוי פשיטא דנשים פטורות, עכ"ד.
ותירץ זה דוחק הוא, שהרי סתם משנה ר"מ היא, וכשהתנא דמתניתין
לא סובר כר"מ, הוא צריך להשמיע זאת במפורש, ואינו פשיטא.

ברכת מזל טוב

לעצמאי רבינו הגה"ק זצ"ל

הרה"ח ר' משה הערש בנימין הי"ו, הרה"ח ר' מאיר בנימין הי"ו, לרגל הולדת הנכדה-הבת

הרב אברהם אליעזר הוס הי"ו, הרה"ח ר' יונה זאב הוס הי"ו לרגל הולדת הנכד-הבן

מרת הוס א"ר דב ז"ל, הרה"ח ר' אליעזר הוס הי"ו, לרגל הולדת הנכדה-הבת

מרת שטיינמץ א"ר יהודא ארי' ז"ל, הרה"ח ר' משה יעקב קליין הי"ו, הרה"ח ר' ברוך קליין הי"ו

לרגל נישואי הנין-הנכד-הבן החתן יחזקאל ני"ו עב"ג בת הרה"ח ר' יחיאל לודמיר הי"ו

החתונה תתקיים בעז"ה ביום שלישי י"ד מנ"א באולם "גולדן סקיי" ביתר עילית

יהי רצון שיוזכו לרוזת מכל יוע"ח רב תענוג ונחת דקדושה לתפארת אבות, הם וכל משפחתם,

ויתקיים בהם במהרה "בגלל אבות תושיע בנים ותביא גאולה לבני בניהם", אמן.